

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

28 Eylül 2015

EYLÜL 2015 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ BAYRAM BİTTİ; YİNE GEÇİM SIKINTISIYLA BAŞ BAŞAYIZ...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.361 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.434 TL
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 1,24 ve YILLIK ORTALAMA YÜZDE 14,46 ORANINDA ARTIŞ GÖSTERDİ.
- ✓ BİR KİŞİNİN GEÇİM MALİYETİ 1.648 TL

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) tarafından yirmi sekiz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması sonucuna göre 2015 Eylül ayı itibariyle;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.361,29 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.434,16 TL'dir.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Eylül 2014	Aralık 2014	Ağustos 2015	Eylül 2015
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	331,39	342,59	369,55	374,21
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	271,67	281,22	307,68	312,01
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	352,35	365,81	399,90	403,62
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	234,63	242,73	267,45	271,45
Açlık Sınırı	1.190,04	1.232,35	1.344,58	1.361,29
Yoksulluk Sınırı	3.876,37	4.014,17	4.379,73	4.434,16

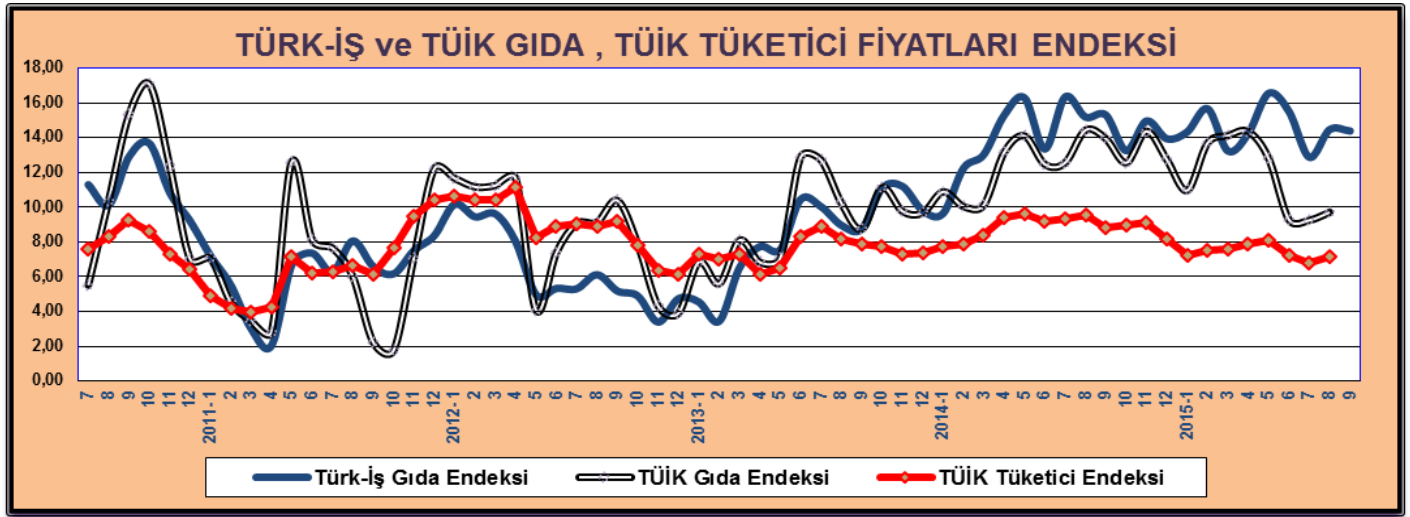
* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre, sağlıklı ve dengeli beslenebilmek için dört kişilik bir ailenin yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı son bir ayda 17 TL arttı. 2015 yılının ilk dokuz ayı sonunda ise ailenin mutfak harcamasına 129 TL ek yük geldi. Ailenin aylık yaşam maliyetindeki artış ise yılbaşına göre 420 TL oldu.

Bekar olan **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** bugün 1.648 TL'dir ve yılbaşına göre 191 TL artmıştır. Oysa aynı dönem itibariyle asgari ücret artışı sadece 110 TL'dir.

Fiyat artışlarının “kepçeyle” ve fakat ücret gelirleri artışının “kaşıkla” olduğu bir yapıda çalışanlar başta olmak üzere dar ve sabit gelirli kesimlerin geçim şartları her geçen gün giderek ağırlaşmaktadır.

Kurban Bayramı ile birlikte, et fiyatı yanı sıra yaş sebze-meyvedeki fiyat artışı, döviz kurundaki artışın gıda fiyatlarına yansımaları sonucu mutfak harcaması yukarıya doğru artış eğilimini sürdürmektedir. Grafikten de görüleceği üzere, dar ve sabit gelirli kesimlerin harcamalarında ağırlıklı yer kaplayan gıdadaki fiyat artışı ortalama tüketici fiyatlarındaki artışın üzerinde olmaya devam etmektedir. Çalışanların aile bütçesinde önemli ağırlığı bulunan gıda fiyatlarındaki artışın ortalama fiyat artışı üzerinde seyretmesi, genel fiyatlardaki artış ile yaşanan enflasyon arasındaki makasın açılmasına neden olmaktadır. Bu durum gerçekleşen resmi enflasyon oranının tartışılmasına da yol açan bir unsur olmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ile TÜRK-İŞ gıda endeksinde son oniki aylık dönem ile TÜİK tüketici fiyatları arasındaki gelişim aşağıdaki grafiktedir:

TÜRK-İŞ’in verileri temel alındığında “mutfak enflasyonu”ndaki değişim 2015 Eylül ayı itibariyle şöyle olmuştur:

- Ankara’da yaşayan dört kişilik bir ailenin “gıda için” yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,24 oranında artış gösterdi.
- Yılın **ilk dokuz aylık dönemi sonunda** artış yüzde 10,46 oranında oldu.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 14,39’dur.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 14,46 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Eylül 2012	Eylül 2013	Eylül 2014	Eylül 2015
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,43	1,21	1,31	1,24
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	0,93	4,78	10,03	10,46
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	5,18	8,74	15,31	14,39
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	7,18	6,74	13,26	14,46

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Eylül 2015 itibariyle gözlenen değişim şöyle olmuştur:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; fiyatlar pek değişmedi. Ancak her fiyat artışı öncesi uygulanan "indirimli etiket" özellikle süt ve peynir ürünlerinde dikkati çekti.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; Kurban Bayramı ile birlikte etin kilogram fiyatı kıyma ve kuşbaşıda yaklaşık 2 TL arttı. Hesaplama dikkate alınmayan bonfilenin kilogramı 79 TL ile günlük asgari ücretin iki katından fazla oldu. Sakatat fiyatı -şimdilik- yine aynı kaldı. Tavuk fiyatı da değişmedi. Et fiyatlarındaki artış, mevsimin başlamasıyla tezgahlarda yer bulan balık fiyatlarıyla biraz dengelendi. Yumurta fiyatı ise yine arttı. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) ürünlerinin fiyatı kısmen yeni sezon ve biraz döviz kurundaki artışın yansıması nedeniyle yükseldi. Kuru fasulye, barbunya, yeşil mercimek fiyatında biraz artış tespit edildi.
- Yaş sebze-meyve fiyatları bu ay ortalama arttı. Geçtiğimiz ay 3,34 TL olarak hesaplanan ortalama yaş-sebze kilogram fiyatı bu ay 3,46 TL oldu. Ortalama sebze fiyatı gerilerken, bayramı da etkisiyle meyve fiyatı artış gösterdi. Bu ay sebze kilogram fiyatı 3,34 TL ve meyve ortalama kilogram fiyatı 3,65 TL olarak hesaplandı. Mutfağın en fazla tüketilen gıda ürünleri arasında yer alan patates ve kuru soğan fiyatı aynı kaldı. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; un fiyatı biraz arttı, diğer ürünlerde bir fiyat değişikliği olmadı.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı ve margarin, fiyatı aynı kaldı, zeytinyağı fiyatı arttı, ayçiçeği yağı fiyatı ise biraz geriledi. Zeytin fiyatı, çeşidine göre fiyatlar değişse de ortalama aynı kaldı. Şeker ve tuz ile bal, reçel ve pekmez fiyatı değişmedi. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) ürünlerinden fındık fiyatı yeni mahsul ürünün piyasaya girmesiyle ucuzladı, diğerleri aynı kaldı. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünlerinin fiyatı - karabiberdeki artış dışında- aynı kaldı. Çay ve ihlamur fiyatı artarken, salça fiyatı düştü.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadandan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

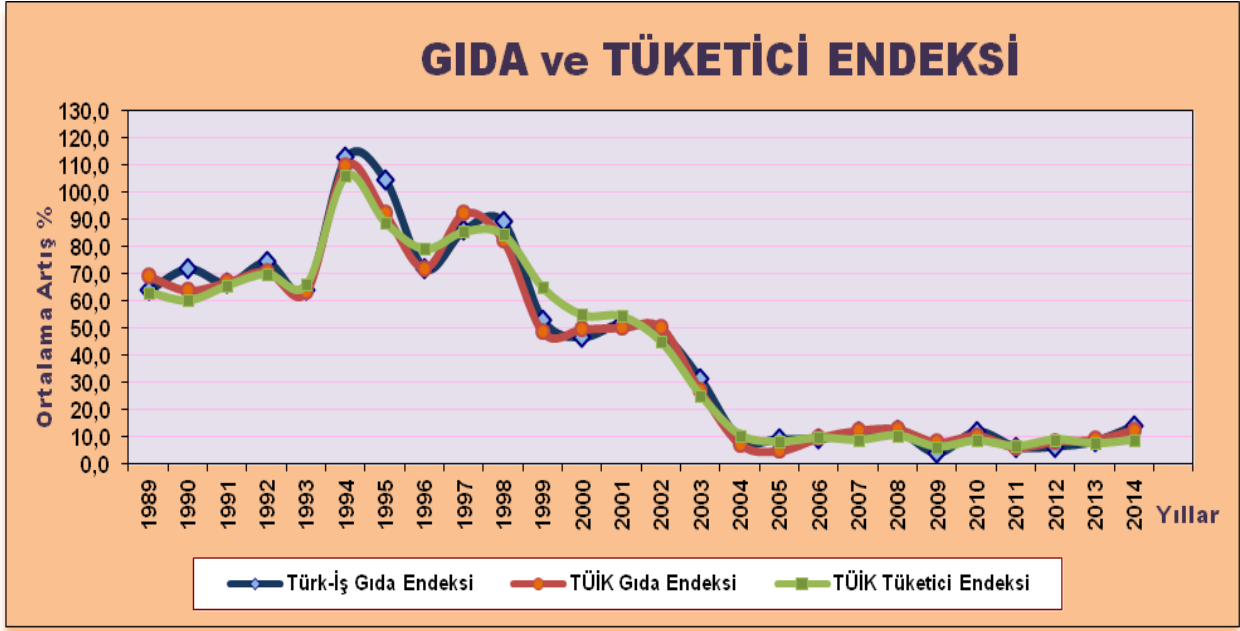
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi sekiz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.